

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELNIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
czimszendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
	széri hirdetéskor					
	ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
1/16 "	7	18	35	60	100	180
1/16 "	350	9	1750	30	50	90
1/16 "	175	450	875	15	25	45
1/16 "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni; menynyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Teleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fba számítatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Miért csökkent a marha értéke?

Csekély kivétellel, de azt mondhatom kivétel nélkül, minden vásárról haza érkező gazda azon panaszkodik, hogy a marhának nincs becse, nincs ára, idegen vevő alig volt és többnyire a nélkül, hogy meg is kérdezte volna valaki, mit akar a vásárra hajtott marhával — kellett azokat haza hajtatni.

Mi az oka ennek?

Minden szegény embernek főtörekvése, hogy néhány marhára tegyen szert, mellyel nem csak mezei munkáját végzi, sajátját vagy részibe mivel, de tejjel is táplálja családját, borju eladás által pedig adóját s egyéb kiadásait fedezi. Több évi szüktermés beálltával a gabona készletek elfogynak, a gabona értéke, ára felszökik, a napszamosok munka díjja pedig azon arányban csökken. Olcsó napszám és drága gabona mellett a szegénysorsu ember fenn nem tarthatja magát, elhatározza marháját eladni — néhány forintot az eladási árból megtartva szükségleteit fedezni, a megtartott összegből kisebb fiatalabb marhát vásárolni, — hogy a nélkül ne maradjon.

A kis- és középbirtokosoknak sem termett annyi, hogy kiadásait annak eladása által teljesíthessék, ők is marha állományuk apasztása, eladás által juthatnak szénához.

Ez okok miatt sok marha hajtatik a vásárra és nagy az eladási kedv, a vevők ezt látva, saját érde-

küket követik, ha ily nagy kínálat mellett ígéreteikben óvatosak, tartózkodók.

A jelen hitel és pénzvizonyok mily nyomasztólag hatnak a kereskedelemre és válalkozásra eléggé ismeretes.

Tizenöt, husz év előtt, de közelebb mult években is Erdélyből hajtattott Magyarországra igen sok, részint hizóra felállítandó, részint igavonásra szánt marha. Sok, de nagyon sok birtokban, hol eddig a jármos ökör szükséglet pénzen szereztetett be, jelenleg házi nevelés által pótoltatik.

Kiadások költségei nyomasztólag terhelik a nagybirtokost, hogy azok pótolthassanak okszerűbb gazdálkodás tört magának utat és ennek az volt következménye, hogy, hol eddig ezer holdakra menő legelők és rétek hizlalás által értékesítették, most majorkok diszlenek, felszántattak és gabnatermő helyül szolgálnak. Ez csökkenti a hizlalásra felállítandó marha keresletet, a hol pedig nincs concurrentia, ott áremelkedés soha sem lehet.

Igaz, egy-két évtized óta a szeszgyárak szaporodtak és a moslék legtöbb esetben csak hizlalás által értékesíthető. De a szeszgyári hizlalás inkább korlátolt és nem lehet oly tömeges, mint a szabad ég alatt fűvön teljesítendő hizlalás.

Fent mondottakból azt a következtetést vonom, hogy az erdélyi szarvasmarha csak azon esetben vétetik és szállittatik külföldre és nagyvárosokba töme-

gesen, ha jó husban levő hizott marhát állítunk elő.

A kövér marhának minden körülmények között van és lesz ára. A hus nem lesz, de nem is lehet többé oly olcsó, mint csak 10 év előtt is volt. A mely országban a földbirtok drága, okszerűen kezelik, ott a hus sem lehet csekély értékű, azon felül az emberiség szaporodik, mivelődik, jobban szeret élni, mi által ismét a husfogyasztás nevededik és értékét emeli. A vegetariánusok soha sem fogják a hus fogyasztást apasztani. Mint mondtam, nekünk kövér marhát kell áruba bocsátani, akkor lesz biztos vevőnk, mészárosok és kereskedők nem idegenednek el.

Jelenleg mi rendesen így okoskodunk: elvégzem vetésemet, befejezem ugarlásomat, marhámat egy-két hétig hevertetem és eladom. Ily rövid idő alatt jóformán még ki sem pihente magát és nem vágni való. Még jó husban levő jármos ökörnek — ha nem pihent és nem járt legalább egy hónapig jó legelőn vagy nem tápláltatott hizóul, husa, izma szálkás száraz, azt nagy városi mészáros, kereskedő meg nem veszi.

Erdély marhatenyésztésének és kereskedésének csak azon esetben lesz állandó jövője, csak úgy értékesíttetnek állataink kellően, ha kövér állapotban kész vágó marhát bocsáthatunk piacra.

Ébner Sándor.

Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon.

(Folytatás.)

A gazda kétféle igásbaromra támaszkodik: az ökörré és a lóra, kérdés a haladottabb viszonyok között működőre melyik előnyösebb? Az ki külterjesebben gazdálkodik, az ökörral is boldogul, de a viszonyok készítenek, hogy belterjesebb üzletvitelre térjünk át, legalább is cserét eszközöljünk az erőfjűtöket illetőleg, hogy így apasztván a régiét földbirtokunkat jövedelmezőbbé tegyük. A belterjesebb üzlet nagyobb munkabefektetést követel, ez utóbbi pedig a kézi munkát pótoló gépek alkalmazásával kezelt fogva jár. Ilyen gazdaságokban a gép mozgósításra, a vető, arató, kaszáló gépek, a lókapá, gereblye sat. húzásra nélkülözhetetlen a ló, és azért látjuk, hogy minél haladottabb valamely gazdaság, a lótartható annál inkább előtérbe lép.

A fent elmondottból kifolyólag tehát jelenlegi üzletvitelünket, de különösen ennek jövőjét tekintve, a ló mindinkább fontos igás állattá lesz, és ez okozza, hogy a gazdasági igásló szüksége mind inkább előtérbe lép.

Szükség van e szerint alkalmas gazdasági igáslóra, ilyenben hiányt szenvedünk, és ezen hiány a cultura fejlődésével napról napra érezhetőbbé válik.

Hogy gazdasági igáslovakat illető szükségeit a gazda kielégítse, a külföldre, vagy hazánk nyugoti szélére ment a gazda, vásárolt ott lovat és ezt a megfelelő viszonyok közt kitűnő lovat hazánk keleti részeibe vivén, látta miszerint az nem oda való, hogy az ott a talaj és égalji viszonyokkal megküzdeni nem képes, és így tisztába jöttünk, hogy mi a nagy sikon a nyugoti nehezebb törzsöket nem használhatjuk, ut nélküli, mély talaju és olyan égalji viszonyokkal bíró helyen, minő hazánk keleti része, ezek nem prosperálnak, ezekkel tehát a gazdasági igáslovakat illető szükség ki nem elégíthető, oda kell ló, de olyan mely a mellett — hogy a töle megkívánható végzésekre elegendő erős; olyan mobilis is legyen, hogy az utak nehézségeivel a feneketlen sárral a mélyebb talajjal megbirkózzék, továbbá azon viszonyok közt létesüljön törzse, a mely viszonyok között élnie, dolgoznia kell, hogy a károsan ható égalji befolyások ellen szervezete edzett és — mondjuk hogy, eltempult legyen.

Ezen követeléseknek megfeleltek Mezőhegyesen az igásménessel, mert az azt alkotó tenyészanyagban megvan mind az, mit Magyarország nagyobb részében gazdasági igáslovól követelni lehet és azért kívánjuk, hogy a mezőgazdasági haladásunk érdekében gyarapodjék az igásménés és soká örvendjen művének annak derék tenyésztője.

De miért nem méltányolták a külföldiek annyira a rövidlábu tömeges testü merrylegs kanczákat? Mert ők másforma gazdasági igáslovakat ismernek, a mi viszonyainkat pedig nem ismerik és azért ezen lovaknak becst, mellyel azok mireánk bírnak, nem látják át.

Ez az a mit a m. k. államménészek expositiójáról itt elmondhatunk, többet mondhatnánk, de azt tér szűke miatt el kellett hallgatnunk, egyet még itt végül ki kell nyilatkoztatnunk, egyet? nem három dolgot, először: hogy az összes szakértők egyhangulag elismerték a kiállított tenyészanyag nagy értékét, másodsor: constatálnunk kell még valamit: egy barátunk meglátogatván a mezőhegyesi ménest egyik-másik törzsben egy-egy sokkal szebb példányt látott, mint a minő Bécsben volt, kérdezte hogy miért nem ez állított ki? s azt nyerte válaszul: mert nincs meg benne kellően a törzs általános jellege, tehát a való mutatattott be, realis volt az a mi Bécsben kiállítottott, nem hintetett egy-két sikerült példánnyal por a közönség szeméibe.

Harmadsor: nekünk gazdáknak, kik a bécsi kiállítást láttuk, köszönetet kell mondanunk azon férfúknak, kik hazai lótenyésztésünk ügyét szakértelemmel fölkarolván, lehetővé tették, hogy annak érdekei oly szép sikerrel képviseltessenek.

De valójában általánosan szép-e a siker, kamatozott e kint a tenyésztőknél azon összeg, mely tőkeként kijut? a ménesekből tenyészállatokban és a méntelepekből évente

Erre nehéz megfelelni, de meg lehet felelni és a statistika adhatja a legjobb választ, ez pedig azt mondja: 1867-től a mai napig a lókitel hazánkából folyton nagyobb

bodik, ma az három annyira megy mint. 1867-ben és a kivitt lovak értéke is legalább felényivel nagyobb mint ezelőtt hét évvel volt.

A lótenyésztés terén való tevékenységnek, az ennek előmozdítására beruházott tőkének tehát van sikere az országban az tény, s ez mutatja, hogy a tenyésztési tervet az állami lótenyésztésnél jó, és jósága idővel szembe-tünőbbé fog válni, ha az eddigi gyakorlatból nyert tapasztaltság a tenyésztetvet egészen határozott alakba önti és ezzel együtt a lehetőségig tenyészkerületek létesítetnek, ha mentül több consequentia és szakértelem alkalmaztatik a tenyésztetv kivitelénél, ha az átmenetekre — melyek vidékenként a cultura haladtával szükségessé válnak, helyes előkészítés által figyelve lesz, és végre, ha a lótenyésztési bizottmányok vidékükön a tenyészterv helyes kivitelét ügybuzgalmunk által a lehetőségig előmozdítják.

2. fejezet: A SZARVASMARHA TENYÉSZTÉS.

A már közlöttékben okadatoltuk, hogy a nemzetközi lókiállítás miért képezte ezen ismertetés első fejezetét, tehát most minden präludium nélkül átmehetünk az első nemzetközi állattárlatra s egy rövid általános bevezetés után tárgyalhatjuk annak legjobban képviselt részét: a szarvasmarhatenyésztést.

A lókiállítás leírásánál elbeszéltek hol állt és milyen volt a kiállítási épület, lássuk a szarvasmarha, juh és sertéskiállítás hol tartatott, és szintén olyan elismerőleg lehet-e annak rendezéséről nyilatkozni?

Tehát a nagy kiállítás mögött a Frendenau kezdetén a Krieauba képzeljük magunkat, 1873. május 29 vagy 30-án (junius 1-én nyílt meg ezen időszi tárlat) az idézett napokon tehát ott készültek az aklok, a fedeles állások, a ponyvakkal körített istállók, melyek mintegy a földből látszottak kiemelkedni, és a kaszás nyomában, ki a gyep virányát leontá — fából készült város emelkedett; az utcák nevei helyett ezen városban országok nevei szerepeltek, a lámpások magas zászlórudak által helyettesítettek ezekről pedig tarka az országok czimeit és czimereit mutató zászlók bontakoztak, melyek a szélben vigan lobogtak.

A fából és ponyvából készült város népesülni kezd, a közelben levő pályáról szállítatnak annak négy lábú lakosai, melyek megtekintésére fog rövid idő multán a közönség ide seregleni, hogy lássa, milyen egy nemzetközi kiállítás, mely jól rendeztetett.

Kezdjük az állatkiállítás ismertetését épen a fentebbi fejezet utolsó szavával, tartsuk meg a lókiállítás leírásánál követett szokást, hol a rendezésnél szerzett érdemkről kötelességszerűleg melegen meg kellett emlékeznünk, kezdjük meg tehát azon szóval, hogyan és ki által „rendeztetett“?

Itt nem rendezett személy, hanem testület és azt hisszük, ezen testület — a bécsi központi kiállítási bizottság Schwarz báró urral — ennek elnökével, tiltakozni fog az ellen, mintha ő valamit szándékozott vagy hozott

volna rendbe, mert mikor végtére mégis a zavart enyésztetni ohajtá, akkor csinált csak valójában rendtelenséget.

A nemzetközi kiállításnak nincs más célja, mint hogy a szakértőnek alkalom adassék a nemzetek tenyészirányát, az elért eredményeket összehasonlítóló tanulmányozhatni, azért az, ki ilyen tanulmányokat tesz, először megnézi általán véve mi van a kiállításon, megismerkedik a kiállított egyedek minőségével és azután kezdi meg a legfontosabb cselekményt „comparal“. Bécsben ki a tárlat első két napján már kissé tájékozta magát, de különösen ki erősen képezett állatismerő nem volt, azt harmad nap — mert akkor az állatokat ujból össze-vissza álogatták, ugy kiverték sodrából, hogy tanulmányait ujra kezdhetette. Itt is tehát, mint mindenütt hol a nemes báró ur bizottmánya működött bebizonyított, hogy a rendszer és rend értéke általa nem igen ismertetik.

De csakis az állatok máshova állítása volt az egyedüli hiba, mi ezen tárlatnál elkövettetett, és csakis ezen hiba vádja terheli a yégrehajtó bizottságot? Nem, még egy sujtóbb hiba követtetett el, mely a tárlat célját kockáztatá, és ez az: hogy a bizottság a kevésbé avatott (melyek a nagyobb számot képviselték,) látogatókra nem tekintett, és össze-vissza állította a fajtákat ugy, hogy a ki tanulmányokat akart tenni, annak folyton erre, arra, előre, hátra kellett szaladgálni, összehasonlítást az egyes fajtak egymáshoz távolra állított egyénei között — nem tehetett. Az pedig, ki igen gyakorlott volt, ki Európa állatfajtaikat kellően ismerte, az tanulmányaiban az állatok egész fölállítás-modora által annyiban geniroztatott, hogy ugyanazon dolog végzésére a sok haszontalan járás-kelés miatt nagyon sok időt kellett elvesztegetnie.

Egy másik lényeges hátrány az egyes állások berendezése volt, mert az, ki állatot szemlélni ohajtott, bajosan vagy épen nem fért hozzá, a szemlélők kényelmére ezen hiányon az egyes állások kinyitása által némikép lehetett volna segíteni, de ez nem történt.

A rendhiány azonban csak a szarvasmarhánál uralgott, a juh- és sertések — mert ezen három állatcsoportra (mellékesen még bival, kecske és szamár) terjedt a kiállítás, elhelyezést illetőleg kifogást tenni alig lehetett.

Ezen fejezetet azzal kezdtük ismertetni, hogy az első állattárlat egyik részének rendezetlensége ellen emeltünk panaszt és ezen panaszszal a kiállítási részlet ismertetését is megkezdettük, de most nézzük végig részletesebben a szarvasmarhák kiállítását, lássuk az ott megjelent országokat és az ezek által kiállított fajtákat közelebről:

Az országok hamar el vannak sorolva;

Anglia — — 8 darab

Olaszország — 18 „

Oroszhon — 2 „

Németországi tar-

tományok — 102 „

Austria — — 482 és

hazánk — — 249 darabot küldött, így tehát

kiállított összesen 859 darab szarvasmarha.

Hiányzottak a kiállításon a Schweiz, Franciaország, Hollandia, Belgium, Spanyolország, Törökország stb. azaz a teljes nemzetközi jelleg nem volt meg, de azért nem lehetett azt mondani, hogy a kiállítás gyenge volt, mert egy fajból — szarvasmarhából annyi fajta és olyan tekintélyes egyszám a kiállítást még is nagyszerveztette.

Az első állattárlat legtöbb látogatója azon reményben jött a kiállítás megismerésére, hogy a győzelem koszorúja, különösen egyes tenyésztési irányokat tekintve Britanniát ékíteni, és mikor ezen szemlélők végig tekintettek azon mit Anglia csakugyan kiállított, csalódtatásuknak többnyire nagyon hangosan adtak kifejezést.

Britannia szarvasmarhatenyésztése a bécsi nemzetközi állattárlaton nem volt képviselve, először azért, mert nem csak hogy jobb tenyésztő a kiállításon nem vett részt, de elmondhatjuk, miszerint a részvétel csakis közvetlenül kereskedők által történt, és másodsorban a mit ezek bemutatnak, az egy világtárlaton való bemutatásra teljesen alkalmasnak nem volt mondható.

Mint kiállítók J. Brown Hull, Fowler Kersley Willoiwbank, Henry Smitt, William és Henry Dudding kiket kiválóbban Schütt és Ahrens kereskedők (mely céget mint igen megbízható mindenki számára angol tenyésztő állatokat szükségel ajánlhatunk) Stettinből képviseltek.

Anglia szarvasmarha tenyésztése két kiváló és egy mellékes irányt követ és a kiválóbb irányok közül is első sorban áll: a huskőnnyű és gyors termelése; második sorban a tej, mely azonban tetemesen alábbrendelt cél szokott lenni, és az angol többnyire csak mellékesben nevel olyan marhát, mely ereje azaz igazhatása által tesz szolgálatot.

A hustermelésre alkalmas fajták között első helyen áll a „Shorthorned breed“ vagy is a javított rövid szarvu marha, ezzel Angliában versenyez de elejébe vágni nem tud a „Herford breed“ vagy herfordi husmarha és ezután jön a Devonsbire-i, mely többoldalúsága miatt szintén igen becsült.

A gazdaközönség általában — és sok hazai üggyárunk, mint volt alkalmunk a kiállítás előtt hallhatni örült, hogy Bécsben a gyorsan fejlődő könnyen hizó és kitünő husu Angliában nevelt marhákat illetőleg fog majd tanulmányokat tehetni, de még ezen remény sem teljesült egészen, mert Angliából csakis Shorthorn állított ki, még pedig hét bika és egy tehén! ezek közül három volt jobb állatnak mondható, mind a három hazánkba került, és Ürményi Miksa továbbá Cséry Lajos urak törekvő derék tenyésztőink istállóiban oldják meg jelenleg a testalkat javításában álló feladatukat.

A kiállított rövid szarvuak között volt egy fehér, egy azon barna színnel mely a régi Durhamokat jellegezte, a többi mind a jelenleg kedvelt vércsetarkák valának.

A kiállított rövidszarvuak feje hasonlított a lapály marha fejalakjához, ez által bizonyítván, hogy a kettő vére nem áll egymástól távol, de azon hosszabb és keskenyebb koponya, milyennel például a hollandi bir, nem volt föl-

lehető, ezt a könnyen hizást jellegző rövidebb és vastosabb fej már régebben fölváltá.

A nyak jároméle széles — különösen a Victor nevű bikánál bámulatos volt ezen testrészt és domborodva — de nem terhelten alakultak belőle a husos nyakoldalok. A széles nyakoldalok alján megbővült ugyan a bőr, de csüngő mély lebenyt nem alkotott,

A fent említett nevű, és az Ürményi Miksa ur által megvásárolt bikánál a széles lapos mar a nyakkal egy vonalba esett, ez hátul észrevétlenül ment át a hátba és ez a lagyékba, mely a farral egy egészet látszott képezni. Ezen két bikánál — de különösen Victor, legszebb testrésze épen a far volt, mely aránylagos szélesség mellett oly hosszú volt majdnem, mint a hát és lagyék együttvéve a minő hossz mérettel bírt.

A Shorthorn szügye öblös és mély, izmokban igen gazdag és ez egyik ok, hogy a javított rövidszarvuak vágószülya az élőhöz arányosítva oly annyira kedvező.

Az oldalak iveltek szélesek és hosszúak és ettől erednek a kedvező törzsméreteket, ettől ered, hogy közel vannak a földhöz.

A has ezen fajta állatoknál szépen kiegészíti azon két oldalt ellapult hengert, melyet az egész törzs képez és hibás hasalakulás ritkának mondható. A has mögött a tölgy? na ez rendszeresen gyengébb szokott lenni.

A vállak a törzs szélessége folytán egymástól távol állanak és hussal gazdagon borítottak, a mellső végtagok oszlopszerűen egymástól távol állanak a törzs alatt, erősek, de az egyes részek nagy átmérővel nem bírnak.

A hátsó végtagokon a konczok teltek és nagy átmérőjűek, a két koncz között a hasiték lent kezdődik, a végtagok többi részeiről szintén az áll, mit a mellsőkről mondtunk.

A bőr, mely az állatot borítja puha, lazán függ össze az alatta levő részekkel, a bőrön levő szőrökönös finom bársonyszerű.

Ez lenne a kiállított rövid szarvuak leírása és a tisztelt üggyársak ezen vázlatból láthatják, hogy ezen fajtában nem a tejelő — még kevésbé az igazható, hanem csakis a testi tömeg termelésére képesített egyedek álltak előttünk.

Szólunk ugyan arról, hogy Schütt és Ahrens hozták a rövid szarvuakat, de nem említettük meg azt, hogy két kivétellel az összes kiállított angol tenyészállatokat ők képviselték és árulták.

Nagy-Britannia többi gyorsan fejlődő és könnyen hizó fajtái teljesen hiányzottak.

Az angol tejelő marhák kiváló fajtái alig voltak képviselve, a szigetek — Alderey Jersey és Guernsey nem állítottak ki; az Ayrshire-eket pedig, Skoczia ezen finom csontu pirostarka kisebb testű tejelő marháját Bethlenből Gróf Bethlen Sándor ur állította ki, és ezen ritka állatok mindenkit nagyon érdekeltek; óhajtható lenne, hogy ezek honosulása, tejelő — egy általán termelő képességét

illetőleg az igen tisztelt gróf ur tapasztalatait közzé tenni sziveskednék.

A termelést illetőleg egy átmeneti fajtának nevezhető csoportból egy igen érdekes állatpár szerepelt a tárlaton, melyek azonban úgy el dugattak, hogy kevés látogató akad reájok, ezen érdekes pár két igen szép nevű, de kevésbé kiváló alaku szarvtalan „Galloway” egy bika Odin és egy Zenoba nevű tehén volt, melyek egy Nordhamm-i ügynök Müller által lettek kiállítva.

A Gallowayok, melyeket Bécsben láttunk nem voltak kiválók, de azért ezen állatokat rosznak épen nem lehetett mondani.

A Gallowayok szarvtalan tiszta fekete színű hosszú és elegendő mélyek voltak és jellegök inkább a testi massa termelhetése felé hajlott.

A Galloway arról is nevezetes, hogy a Colling Károly által tenyésztett javított rövidszarvu marhák egy ágában Galloway vérrészlet van és ezek ezért mindig Allyonak — nem tisztának tartatnak.

Shorthornokat Németország is állított ki, de ezeket egy kivétellel — báró Magnus 136-ki számú tehenét értjük, mely kitünőnek volt mondható, elismerőleg nem lehet felemlíteni és ezen véghetetlen fontos fajta illő képviselői hiányzottak volna, ha Magyarország egyik nagybirtokosának tisztikara a sorompóba nem lép. A birtokos Albrecht főherceg ő fensége, derék tisztikarának feje pedig Blaskovics igazgató ur, ki bebizonyította, hogy az általa igazgatott uradalmakban az állattenyésztés szakértelme honos.

Bebizonyították ezen derék munkások, hogy e téren is már kezdünk versenyképessé válni, ők megmutatták, hogy tudományos alapra támaszkodva, a gazdasági előmenetelt szíven hordozó tulajdonos által segítve az ország állattenyésztésén ezen irányban is miként lendíthetnek.

Tehát általán véve — minden kiállított Shorthorn értve, ezen fajta tenyésztését illetőleg a bélyei és magyaróvári uradalmak tünnek ki; különösen a 725 és 726. számú bikák és ezek közt a Victor nevű, továbbá a Shorthorn és hollandi félvér állatok is, mint hizlalt példányok, a 733 és 734. számú berni és Shorthorn félvér hizott ökrök felejthetetlen egyedek maradnak azok előtt, kik ezen állatokat a többi kiállított hasonfajtájuakkal összehasonlítva tanulmányozták.

Az Albrecht főherceg ő fensége uradalmából kiállított rövidszarvuak jellegzetek voltak, meg volt bennük az mit a Shorthornnál keresnünk kell, a jó Shorthornnál keresnünk lehet t. i. a hizékonyság jellege, mást jó Shorthornnál ne is keressen senki, mert azaz eminens, de még a jól közepesen tejelő javított rövidszarvu, melyről némelyek gyakran beszélnek, az mese, az angol Farmer és Shorthorntenyésztő a jellegnél csakis a testi tömeg termelésére alkalmas testalakra fektet súlyt, és ha a „Booked cow” a borjúját jól felneveli és talán még ezen felül ad valami tejet, akkor ő meg van elégedve véle.

A Shorthorn mint tisztavérű állat és mint ilyen te-

nyésztve hazánk állattermelésére hazai fajtánkat illetőleg is nem nagy fontosságú és hazai marháinkkal keresztezve sem fog (az eddigi ily nemű jobban ehhez hasonló kísérletekből ítélve) valami nagy eredményeket szülni, mert ezen szilárd marha merevségén a Shorthorn befolyás nem nagy csorbát üt.

Tehát reánk nézve az angol javított rövidszarvu semmiképp sem fontos?

Ezen kérdés a tisztelt olvasóban bizonyára az imént leirt elolvasásakor fel fog merülni, és minthogy az imént mondottban a válasz a nem felé hajlik, tehát igazolásunkra jobban mondva ezen kérdés tisztázására még pár szónk lenne:

A Shorthorn mint tisztavérű állat közvetlenül nem bir fontossággal, de közvetve bir; mert ha tenyésztőink ennek alakulását mintául veszik, habár csak egyes testrészeket például a fart illetőleg e szerint törekednek hazai marháinkat idomítani, akkor a rövidszarvu nagy hasznunkra leend

De közvetlenül is vehetjük hasznát a Shorthornnak, ennek befolyása nagy horderővel birand keresztezéseknel melyeknél — mint a Bécsben látott példányok bizonyítják a testalak javulása biztos következmény leend, és a keresztezésre a hazában lévő jellegtelen tarka hegyi marhák egy részről, de különösebben azon épen nem a legjobb minőségű lapály-marhák, melyek tenyésztőinknél feltalálhatók, kellő alanyul szolgálhatnának.

Az éjszakayugoti tengerpart lapályvidékeinek marha fajtái a lehető legfényesebben képviseltettek.

Jelentkeztek nagy számban eredeti marhák Holland, Ostfriesland, Grönningen és Oldenburgból, jöttek tisztavérűek Németországból, Ausztriából, Gallicziából és Magyarországból; állítottak ki szintén szép számban ezen lapályfajták keresztezés útján származott félvér egyedei is.

A lapály-marhák fajtái azt mondhatjuk egy jellegűek, az elől összegömbülő túlkös kicsi szarvak a száraz élesen körvonalozott elnyult fejen, mely a szikár nyakkal nyílt szögben egyesül; a kiemelkedő mar és ez alatt a kopárabb vállak, a csekélyebb övmérték, a szikár végtagok a test mellső részének különös látszatot adnak és ezt még szembetűnőbbé teszi a nagyobb átmérőjű has, az igen öblös medence, a gyakorta bámulatosan fejlett tölgyek, melyek világosan mutatják hol — jobban mondva miként termelnek ezen állatok, mutatják, hogy a tejtermelés azon képesség, mely által a nékiök nyújtott takarmány értékesül.

A lapály-fajtáknak ez az általános jellege, és ezen fajták néhány kivételével oly annyira hasonlítanak egymáshoz, hogy csakis a nagyon gyakorlott szemű ítész képes — ha nem egymás mellett állanak a fajták azok származás vidékét vagy fajtahazáját megnevezni.

A lapály-fajtáknál a legáltalánosabb szín a fekete-tarka, de vannak egérször-tarkák, szürkek, feketék, gyöngyször-tarkák, melyeknél a sötét-szín sűrű apró kerek foltokban jelentkezik a fehér alanyon, vannak végre barna tarkák is.

A hollandiak azt mondhatjuk kivétel nélkül fekete és egérször-tarkák, ezek a legnagyobb és ezek közt is kitűnnek az Amsterdam tájékán neveltek mint a legnehezebbek.

A hollandiakhoz hasonlítanak az Oldenburgiak, ezek kisebbek de tömegesebbek és szilárdabbak, nem tejelnek oly bőven mint a hollandiak, de tejük jobb és az ezen fajtából való ökrök jobban igazhatók. Az oldenburgiakat — annak ki lapály-marhát akar hazánkban tartani, jobban ajánlhatjuk mint az eredeti hollandit és a nyugoti Frieslandiakat.

A lapály-marhák expositiója — azt mondhatjuk legszebb volt és ez mutatja, hogy a partvidék a tengertől távolabb eső országokat még mindig piacznak tekinti szarvasmarha tenyésztése terményeire nézve.

Miért mondjuk azt „még mindig piacznak tekinti, tehát már nem annyira piac mint ezelőtt volt? Bizony nem; meggyőződtek a tenyésztők, hogy a partvidéki marha honosulása nehezebb, hogy termelő képessége hazájától távol minő- és mennyiségileg fogyatkozik és hacsak a legkitűnőbb tartásban nem részesül, olyan tejet fejnek tőle, melyet a consumens vagy tejárus csak akkor vesz át, ha más honnét nem kap, és mihelyt szükségletét olyan istállóból fedezheti, hol hegyi marha áll, isten hozzádot mond azon helynek, hol a lapály-marhák teje méretik.

Ezen körülmény vezette reá a tejtermeléssel foglalkozó gazdákat, hogy tehenészetekben a hollandiak egyáltalán a lapály-marhák számát meg- azaz elapaszzák, és helyükbe hegyi marhát állítsanak.

(Folyt. következik.)

T A R S A L G Ó.

Mustmérésí kimutatás.

Az erdélyi gazdasági egyletnek Kolozsvárt a kómáli hegyben levő kísérleti szőléjében az 1874. octoberhó 13—16-áig végrehajtott cukor- és savmérések a következő eredményt szolgáltatatták:

Folyó szám.	I. Erdélyi borszőlfajok. (októberhó 13-án 1874.)	Mivelési mód.			
		Guyot		Karikás	
		cukor % -ban	sav % -ban	cukor % -ban	sav % -ban
1	Leánya	21.0	6.0	21.0	6.0
2	Som	20.0	11.0	19.8	11.0
3	Kövér	20.8	7.1	20.5	7.2
4	Rozsdás muskotály	22.0	7.5	22.1	7.8
5	Bognár	17.3	7.5	17.0	7.7
6	Bakator	20.0	8.0	19.6	8.0
7	Király	—	—	19.8	7.2
8	Vékonyhaju (boros)	—	—	19.0	10.0
Átlag:		20.20	7.80	19.85	8.10
Folyó szám.	II. Magyarországi borszőlfajok. (októberhó 14-én 1874.)	Mivelési mód.			
		Guyot		Karikás	
		cukor % -ban	sav % -ban	cukor % -ban	sav % -ban
1	Ezerjő	21.6	5.9	—	—
2	Furmint	20.2	10.7	—	—
3	Kék kadarka	20.1	8.2	—	—
4	Csók szőlő	19.5	9.6	—	—
5	Kolontár fehér	19.0	7.5	—	—
6	Tihanyi fehér	19.0	8.0	—	—
7	Mézes fehér	21.3	7.0	—	—
8	Szemendriai fehér	20.1	6.0	20.0	6.5
9	Dinka zöld	20.0	7.7	19.1	8.0
10	Zöld fehér	20.2	8.0	19.8	8.3
11	Budai zöld	18.4	10.0	18.0	10.9
12	Muskotály	21.0	7.0	20.9	7.2
Átlag:		19.91	7.97	19.50	8.20

Folyó szám.	III. Németországi borszőlfajok. (októberhó 15-én 1874.)	Mivelési mód.			
		Guyot		Karikás	
		cukor % -ban	sav % -ban	cukor % -ban	sav % -ban
1	Rajnai riesling	20.2	7.0	20.0	7.0
2	Olasz riesling	21.3	7.9	20.8	8.0
3	Piros traminer	—	—	20.0	7.7
4	Ortlieber	21.0	6.8	20.1	6.8
5	Sylvaner grün	20.0	7.2	20.2	7.0
6	Elben weisser	19.0	6.2	19.1	6.0
7	Späthroth	18.3	8.2	18.1	8.6
8	Orleanser gelb	20.1	7.2	—	—
9	Rothgipfler	—	—	21.0	6.0
10	Weltliner grün	19.5	6.1	18.8	6.4
11	Ruländer	—	—	21.5	6.2
12	Fränkischer blau	20.0	7.1	19.1	8.0
13	Portugieser blau	21.0	5.0	20.9	5.5
14	Trollinger	20.3	8.1	20.5	8.1
Átlag:		20.07	6.90	20.00	7.02
Folyó szám.	IV. Franciaországi szőlőfajok. (októberhó 16-án 1874.)	Mivelési mód.			
		Guyot		Karikás	
		cukor % -ban	sav % -ban	cukor % -ban	sav % -ban
1	Semilon blanc	19.8	5.0	19.7	5.5
2	Sauvignon blanc	18.1	6.0	—	—
3	Merlot	22.0	6.8	21.3	7.0
4	Carbenet Sauvignon	20.8	8.5	20.6	8.5
5	Carbenet franc	21.0	6.9	21.1	7.0
6	Pineau noir	21.6	5.4	21.7	5.1
7	Plant d'orée	20.9	6.8	—	—
8	Epinette	21.0	5.8	20.7	6.0
Átlag:		20.64	6.40	20.71	6.51
Átlagok összeállítása:					
I	Erdélyi borszőlfajok	20.20	7.80	19.85	8.10
II	Magyarországi „	19.91	7.97	19.50	8.20
III	Németországi „	20.07	6.90	20.00	7.02
IV	Franciaországi „	20.64	6.40	20.71	6.51

EGYVELEG.

* Az erdélyi gazd. egyesület igazgató választmánya 1874. novemberhó 2-án d. e. 10 órakor a titkári szálláson (sétatér-utca 13. szám) ülést tart.

* A Bánffi-Hunyadon kiütött lépfenéről még a következőket írhatjuk: a betegség f. hó 14-én lépett fel a meddő bivaicsordában és csakis erre szorított, meg kell azonban jegyeznünk, hogy e csorda éjjel-nappal szabadon a legelőn tartatott és hogy ugyanott vízhiány is volt. A járvány főokát ezen két tényező összműködésében kell keresnünk mert tapasztalati tény, hogy a hőmérsék hirtelen változtatása, mely a jelenleg uralkodó melegebb napok és hideg éjszakák között beszokott állani, majdnem mindig lépfenét von maga után, ezen nézet a jelen alkalommal az által is igazolást nyert, hogy azon csordák marhái közül, melyek estenként haza jártak és istállóban háltak egyetlenegy sem betegedett meg. Daczára annak, hogy hét nap alatt 19 haláleset fordult elő, a hatóság még sem látta jónak — a ministeri rendelet ellenére — vészbizottmányt állítani fel, sőt, mint már minap említettük, néhány hulla a mezőn rothadott, jöllehet az állatorvos az eseteket pontosan feljelentette. A szakértő hivatalos kiszállás e visszás állapotokat megszüntette, a vészbizottmány megalakult, a szoros elkülönítés, a hullák és azok hulladékainak elátsatása elrendeltetett. Azonkívül a csorda vizdusabb legelőre helyeztetett át és csakis nappali legeltetés engedtetett meg, míg éjjelenként az állatok istállóban tartatnak. Óvgyógykezelési szempontból 8 napi időtartamra sósavany adagolás rendeltetett és hogy mindezen intézkedések mennyire voltak üdvösek, leginkább bizonyítja azon örvendetes eset, hogy azóta tudunkkal csakis egy darab hullott el, minek folytán bizton remélhető, hogy a lépfene járvány ott mielőbb teljesen meg fog szünni.

* Felhívás a pomologia kedvelőihez. Folyó évi novemberhó 1-én azaz vasárnap d. u. 4 órakor gyümölcsizelés fog tartatni az erdélyi gazd. egyesület titkári irodájában (sétatér-utca 13. szám) melyre a kertészeti szakosztály t. tagjai s egyáltalában a gyümölcsészet barátai ezennel meghivatnak.

* A „Gazdasági lapok“ t. szerkesztősége a lapunkban megjelent: „A szőlő megpusztulása Erdélyben“ című cikket, melynek szerzője n. t. munkatársunk, Nagy Ferencz; a forrás megnevezése nélkül közli. Bár mennyire örülünk annak, ha igéytelen lapunk cikkei, más szaklapok által is méltányló elismerésben részesülnek, ugy az író, mint saját érdekünkben meg kell kívánnunk, hogy azoknak eredete is a t. olvasó közönséggel közöltessék.

— Orosz gabona. Ez két olyan szó mely mindinkább kellemetlenül hat hallási érzékünkre és tapasztaljuk, hogy egyik munkatársunknak, ki már évek óta figyelmeztet bennünket az orosz és olasz concurrentiára és azon módokra, melyek által ennek ártalmas hatása: a jövedelemcsökkenést illetőleg ellensúlyozható, nagyon igaza van, és hogy az állattenyésztés melegebb fölkarolására vonatkozó tanácsait csakugyan nem ártana követni. Az orosz concurrentiát legjobban illusztrálják a berlini börze lapjában közzé tett adatok és pedig: 1872-ben exportált Oroszország 15.950,449 Tschetwert, ez annyi mint

47.35 247 mérő. 1873-ban exportált Oroszország 21.562,611 Tschetwer, azaz 63.688,733 mérőt; pénzértékben ez annyi mint 225 millió ezüst forint. A kivitel 1872-től 1873-ik év végeig a mikor nekünk nem volt mit kivinni 35%-kal emelkedett Oroszországban. (F. É.)

* Cementből készült ászokhordókra nyert több államban szabadalmat a Lecmann és Meister schweizi cég. Már korábban is történtek ugyan kísérletek, erjedő folyadékoknak cementgödörökben való eltartására, de tényleges eredmény nélkül. Említett cégnek cementhordói a czélnak állítólag teljesen megfelelnek és e mellett sokkalta olcsóbbak mint a napról-napra dráguló fahordók. Kivált borospinczéknek biztosít az újtalálmány tetemes előnyt. Új borok, melyek ilyen hordókban végzik erjedésüket, legkisebb változást sem szenvednek; míg ó borok az első betöltés alkalmával, de csakis ekkor, némi savany veszteséget szenvednek, a mi az új tölgyfa hordókban fellépő lugizzal szemben mindig előnynek mondható. A cementhordónak főelőnyei a következőkben volnának összefoglalhatók: felette nagy térkimélet, elpusztíthatatlan tartósság tüzesetknél is, megbízhatóbb elzárás a hőmérséki változások ellen, miáltal a borok tartóssága is feltételeztetik és sokkalta csekélyebb előállítás költségek még pedig későbbi javitgatások nélkül, mint azok kivált nedves pinczékben fahordóknál oly gyorsan beállanak.

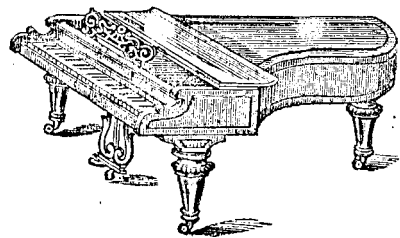
Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

ZONGORÁK ÉS PIANINÓK.

Mindennemű zongorák kicseréltetnek.
Játszott zongorák 80—250 forintig

Zongora
nagy raktár

Triska Ferencz

Kijavító
intézet

Kolozsvárt.

a távirtdai hivattal szemben

Arjegyzékek bérmentve.

Zongora hangolás bármily távol
vidéken is olcsó áron elvállaltatik.

(21)

(19—26)

Jelzalog-kölesönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzvviszonyoknak — 1000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

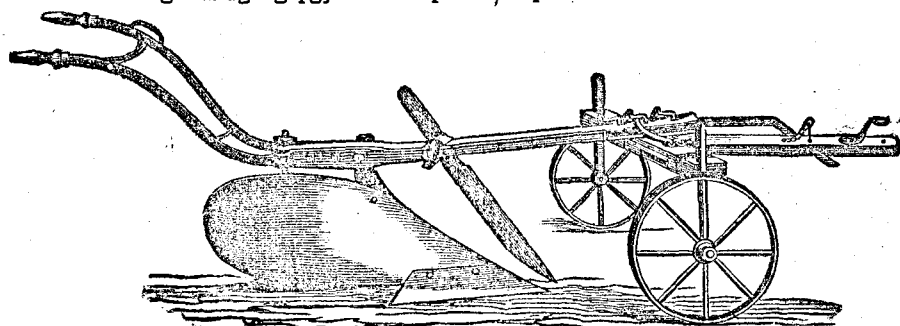
Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Ertekezhetni posta utján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 44-52

(1.)

TARTALOM: Miért csökkent a marha értéke? — Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon. (folytatás.) — Társalgó. Mustmérés kimutatás. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.

Gubicz András utóda

gazdasági gépgyára Budapesten, Lipótcza 41-ik szám.

(28)

(4-6)

A szántási időnyre bátorkodom a t. cz. gazdaközönség figyelmébe az általános elismerésben részesült

GUBICZ-féle ekéket

ajánlani, az árak a körülményekhez képest mérsékelték, s egyes részekkel is szívesen szolgálók.

Ajánlom egyszersmind magtakaró és ketős ekéimet, boronákat, rőtöröket, szecskavágó s egyéb gazdasági eszközöket. Kívánatra árjegyzékkel bérmentve szolgálók.

Tisztelettel

Gubicz László.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár helye	napja	Egy osztrák mérő — 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl tűzifa	1 font marha hus
		tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma		
Ár a k r a j e z s á r o k a t a n										
Kolozsvár	octob. 26	380—410	250—260	260—280	140—160	240—280	150	180	1000	20
Nagy-Várad	octob. 6	400—520	360—390	260—350	150—180	300—420	120	80	800	24
Maros-Vásárhely	octob. 22	390—435	300—325	252—294	106—128	—	190—200	70—90	1100	16
Károly-Fehérvár	octob. 24	400—412	310—325	305—314	158—163	—	165—170	90—120	1000	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	julius. 31	451—554	414	293—313	161—168	367	—	—	—	20
Besztercze	octob. 6	400—460	320	300	130	—	120—160	95—150	600	14
Nagy-Enyed	octob. 22	450—480	360—400	290—325	130—140	—	230—290	30—40	800	18
Szamosujvár	octob. 19	400—480	340—380	300—310	120—140	—	200	50	1200	16
Deés	octob. 27	486—526	400—440	300—320	130—140	—	140—150	50—80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtchermentesítési kötvény 73 frt — kr. Ezüst árkelet 100.03

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3415 darab hizó ökör. A forgalom élénk; árak, gallicziai 30—32 frt. magyar 31—33½ frt. német hizó ökör 33½—34 frt. a vágósuly mázsája.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvártt